

SLOVAČKI KOPOV

Maradin, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:449251>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU

ODJEL LOVSTVA I ZAŠTITE PRIRODE

STUDIJ LOVSTVA I ZAŠTITE PRIRODE

ANA MARADIN

SLOVAČKI KOPOV

ZAVRŠNI RAD

KARLOVAC, 2024.

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU

ODJEL LOVSTVA I ZAŠTITE PRIRODE

STUDIJ LOVSTVA I ZAŠTITE PRIRODE

ANA MARADIN

SLOVAČKI KOPOV

ZAVRŠNI RAD

MENTOR: Nera Fabijanić, mag. ing. agr.

KARLOVAC, 2024.

ZAHVALA:

Ovom se prilikom posebno zahvaljujem svom mentoru Neri Fabijanić mag. ing. agr. na prenesenom znanju, ukazanim savjetima i pomoći pri prikupljanju materijala te pisanju samog rada. Zahvaljujem se također svim profesorima Veleučilišta u Karlovcu koji su mi predavali te članovima svoje obitelji djeci, suprugu, roditeljima i braći koji su uvijek tu uz mene i koji su mi pružali podršku kada je bilo najpotrebnije. Također se zahvaljujem svojim kolegama na pruženoj potpori tijekom razdoblja mog obrazovanja.

SLOVAČKI KOPOV

SAŽETAK

Slovački kopov, odnosno slovački gonič pasmina je lovačkog psa koji se tradicionalno koristi niz desetljeća u praćenju jelena te u lovu na divlje svinje i ostale grabežljivce. Pasma je priznata nakon Drugog svjetskog rata, a rasprostranjena je u planinskim predjelima Slovačke. Zbog specifične naravi ova se pasmina koristi i u ulozi čuvara, pa se sve više koristi kao kućni ljubimac diljem europskih zemalja, pa tako i na području Republike Hrvatske, a sve su učestalija sudjelovanja ove pasmine na natjecanjima. Cilj rada je ukazati na specifičnosti pasmine Slovački kopov, prednosti te nedostatke iste, s posebnim osvrtom na ulogu ove pasmine tijekom praćenja jelena te u lovu na divlje svinje i ostale grabežljivce.

Ključne riječi: Slovački kopov, lovački pas, planinski predjeli, Slovačka.

SLOVAK HOUND

ABSTRACT

The Slovak kopov, or Slovak Hound, is a breed of hunting dog that has been traditionally used for decades in hunting large game, more precisely in hunting boar and other predators. The breed was recognized after the Second World War, and is distributed in the mountainous regions of Slovakia. Due to its specific nature, this breed is also used as a guard, so it is increasingly used as a pet throughout European countries, including in the Republic of Croatia, and the participation of this breed in competitions is becoming more frequent. The aim of the paper is to point out the specificities of the Slovak kopov breed, its advantages and disadvantages, with a special reference to the role of this breed during the hunting of wild boar and other predators.

Keywords: Slovak Hound, hunting dog, mountain areas, Slovakia.

SADRŽAJ

1.UVOD	1
2.POJAM I ODREDNICE KINOLOGIJE	3
2.1.Međunarodni kinološki savez	4
2.2.Pravni okvir upotrebe lovačkih pasa u Republici Hrvatskoj	7
3.PSI GONIČI U REPUBLICI HRVATSKOJ	8
3.1.Odabir šteneta goniča.....	10
4.UZGOJ, LOVNE KARAKTERISTIKE I OBUKA SLOVAČKOG KOPOVA	11
4.1.Povijest pasmine Slovački kopov	11
4.2.Standard pasmine Slovački kopov	12
4.3.Nedostaci pasmine Slovački kopov	15
4.4.Temperament, narav i odnos sa ljudima pasmine Slovački kopov	16
4.5.Bolesti pasmine Slovački kopov	17
4.5.1.Nametničke bolesti.....	17
4.5.2.Zarazne bolesti	17
4.5.3.Nezarazne bolesti	18
4.6.Obuka i lovne karakteristike pasmine Slovački kopov.....	19
4.6.1.Pravilnik za ispitivanje i ocjenjivanje pasa goniča	23
4.6.2.Radne sposobnosti i ocjenjivanje pasmine Slovački kopov – ispit prirođenih osobina ..	24
4.6.3.Puni radni ispit pasmine Slovački kopov	28
4.6.4.Eliminacijske pogreške	35
5.LOV SA SLOVAČKIM KOPOVOM NA DIVLJE SVINJE	36

6.ZAKLJUČAK	38
7.LITERATURA.....	40

POPIS PRILOGA

POPIS SLIKA

Slika 1. Slovački kopov	13
Slika 2. Slovački kopovi u lovu	22
Slika 3. Ocjena lista - goniči	26

1. UVOD

Kinologija (grč. κύνων, genitiv κυνός: pas) je znanost o uzgoju, selekciji i odgoju čistokrvnih pasa. Pas je kralježnjak i sisavac, pripadnik porodice pasa (Canidae). Veza psa i čovjeka datira još iz kamenog doba. Psi se kao i ljudi razlikuju od jedinke do jedinke. Karakteristike pojedine pasmine pasa mogu biti općenito prihvatljive, no ponašanje i narav psa uvjetuje genetika. Presudnu ulogu u naravi, ponašanju te disciplini pasmine ima odgoj psa, školovanje te brižan uzgoj, uz puno uloženog truda te vremena. Brižnim se uzgojem dobivaju čistokrvne pasmine pasa koje određuje sposobnost da se pri uzgoju dobiju predvidljive osobine. Ti uvjeti pridonose općoj slici koju daje zreo pas pojedine pasmine. Neki su psi recimo blaži, neki oštriji, dok su neki primjerice skloniji samostalnom djelovanju i samostalnom donošenju odluka, dok su drugi ovisni o vodstvu čovjeka.

Čistokrvna pasmina je Slovački kopov, pasmina psa goniča koji je specijaliziran za praćenje jelena te za lov na divlje svinje i ostale grabežljivce, a rasprostranjen je najviše u planinskim predjelima Slovačke. Pasma je to koja je razvijena za blisku suradnju sa čovjekom. Iako je Slovački kopov prvenstveno lovna pasmina, danas sve više sudjeluje na natjecanjima, izložbama te u ulozi kućnog ljubimca.

Važno je naglasiti kako se uspješnost izvođenja postavljenih zadataka pred navedenu pasminu temelji se na timskom radu čovjeka i psa. Važno je da osoba koja vodi psa ima dovoljno znanja o samoj pasmini, ali i dovoljno vještina kako bi se kod psa postigli u svemu što radi maksimalni rezultati i kako bi se suradnja čovjeka i psa odvijala na obostrano zadovoljstvo jer pasmine kao što je Slovački kopov rado služe čovjeku, što im je i temeljna uloga otkako postoje. Predmet ovog rada je Slovački kopov, a cilj rada je ukazati na specifičnosti same pasmine Slovački kopov, prednosti te nedostatke iste, s posebnim osvrtom na ulogu ove pasmine tijekom lova na divlju svinju i ostale grabežljivce.

U svrhu istraživanja problematike završnog rada korišteni su različiti izvori podataka, od internet stranica do stručnih knjiga područja kinologije te veterine. Rad istražuje i analizira već postojeće (sekundarne) podatke. Pri prezentaciji podataka korištene su znanstvene metode analize, klasifikacije, indukcije, dedukcije i deskripcije. Podaci su prikupljeni metodom engl. “desk” istraživanja te stečenog praktičnog terenskog iskustva autora rada.

Završni rad tvori sedam poglavlja. Prvo je poglavlje uvod, dok se drugo poglavlje odnosi na pojam i odrednice kinologije, dok se treće poglavlje odnosi na pse goniče u Republici Hrvatskoj. Četvrto se poglavlje odnosi na uzgoj, lovne karakteristike i obuku Slovačkog kopova, dok se peto poglavlje odnosi na lov sa Slovačkim kopovom na divlje svinje. Rad završava zaključkom te popisom literature korištene pri izradi završnog rada.

2. POJAM I ODREDNICE KINOLOGIJE

Kinologija (grč. κύνων, genitiv κυνός: pas) je znanost o uzgoju, selekciji i odgoju čistokrvnih pasa (BAUER, 1996). Kinologija obuhvaća niz aktivnosti vezanih uz pse, njihovu problematiku, od podrijetla i pripitomljavanja sve do uzgoja, selekcije, obuke, psihičkih i fizičkih svojstava i slično. Također se poučava korištenje pasa ovisno o specifičnostima pojedine pasmine. Smatra kako su psi bili prve životinje koje su ljudi domestificirali u doba kad su bili lovci sakupljači, a različite vrste vukova, kojota i šakala su se okupljale oko logora (DARABUŠ i JAKELIĆ, 2002). Dokazi pronađeni špiljama u vidu crteža te u iskopinama diljem svijeta upućuju na to da su ljudi već tada instinktivno koristili pse za različite uloge, kao čuvarne, partnere u lovu, za izvlačenje predmeta ili plijena, ovisno o osobinama i predispozicijama životinje.

Nije točno poznato kada se započelo sa ciljanim uzgojem pasa, no pretpostavka je kako je do ciljanog uzgoja pasa došlo kad su se pojavili prvi pastiri prije devet tisuća godina. Bila je to svjesna intervencija čovjeka u pseću populaciju s ciljem uzgoja jedinki sa točno određenim karakteristikama. Može se reći kako su psi evoluirali paralelno sa ljudskom vrstom te postali jedna od najraznovrsnijih vrsta na svijetu sa službenom listom registriranih i velikim brojem divljih i izoliranih pasmina.

Uz mnoge izumrle pasmine do danas se održao potomak malog indijskog vuka, Dingo - divlji australski pas, koji je nakon raskida veze s Azijom ostao jedini placentalni sisavac tog kontinenta (BAUER, 1996). Valja spomenuti još Paria pse iz Male Azije i jugoistočne Europe koji žive u čoporima u kojima imaju ulogu čistača i higijeničara (FOGLE, 2012). Tijekom velikih seoba naroda u povijesti psi su dolazili u doticaj sa stranim psima te je dolazilo do miješanja pasmina. Posljednjih se 200 godina s određenom namjerom stvaraju posebne pasmine pasa za određene svrhe kao što je primjerice razvoj strategija lova na divlje životinje što se odvija empirijskom metodom selekcije (DARABUŠ i JAKELIĆ, 2002). Na taj je način razvijen te usavršen lov uz pratnju te uz pomoć psa, odnosno lovna kinologija.

2.1.Međunarodni kinološki savez

Međunarodni kinološki savez (franc. Fédération Cynologique Internationale - FCI) je međunarodno udruženje kinoloških saveza utemeljen u Thuinu, u Belgiji. Savez je osnovan 1911. godine, odgovoran je za čuvanje zdravlja pasa i međunarodnih aktivnosti o psima te u svrhu unapređenja suradnje između pasa i ljudi (BAUER, 1996). Danas je 80 država članica FCI te je registrirano 335 pasmina pasa (FOGLE, 2012).

Prema registru Međunarodne kinološke organizacije 335 pasmina pasa se dijeli prema dva kriterija (ŠTOKOVIĆ, 2012):

1. FCI podjela,
2. Podjela lovačkih pasa u skupine prema radu i uporabljivosti.

FCI podjela obuhvaća 10 grupa podijeljenih u sekcije (Generalna skupština FCI-a 23. i 24. VI 1987. u Jeruzalemu) (ANONYMOUS, 2022):

- I. GRUPA – OVČARSKI I STOČARSKI PSI (osim švicarskih stočarskih pasa):
 1. sekcija – Ovčarski psi
 2. sekcija – Stočarski psi (osim švicarskih stočarskih pasa)
- II. GRUPA – PSI TIPA PINSCHER I SCHNAUZER, - molosoidni i švicarski stočarski:
 1. sekcija – tip Pinscher i Schnauzer
 2. sekcija – Molosoidni
 3. sekcija – Švicarski stočarski psi
- III. GRUPA – TERRIERI
 1. sekcija – Visokonogi terrieri
 2. sekcija – Niskonogi terrieri
 3. sekcija – Bull-tip terrieri
 4. sekcija – Patuljasti terrieri
- IV. GRUPA – JAZAVČARI
- V. GRUPA – PSI TIPA ŠPIC I PSI PRIMITIVNOG TIPA (pratipa)
 1. sekcija – Nordijski saoničarski psi
 2. sekcija – Nordijski lovni psi

3. sekcija – Nordijski čuvarski i stočarski psi
 4. sekcija – Europski špicevi
 5. sekcija – Azijski špicevi i srodne pasmine
 6. sekcija – psi pratipa (primitivnog)
- VI. GRUPA – GONIČI I KRVOSLJEDNICI
 1. sekcija – Goniči
 2. sekcija – Krvosljednici
 - VII. GRUPA – PTIČARI
 1. sekcija – Kontinentalni ptičari
 2. sekcija – Britanski i Irski ptičari
 - VIII. GRUPA – RETRIVERI (DONOSAČI) – DIZAČI DIVLJAČI – PSI ZA VODU
 1. sekcija – Retriveri (Donosači – Aporteri)
 - a. Nova Scotia Duck Tolling Retriever (Novoškotski lovac pataka)
 - b. Curly Coated Retriever (Kovrdžavi retriiver)
 - c. Flat Coated Retriever (Ravnodlaki retriiver)
 - d. Labrador Retriever
 - e. Golden Retriever
 - f. Chesapeake Bay Retriever (Retriiver zaljeva Chesapeake)
 2. sekcija – Dizači divljači
 3. sekcija – Psi za vodu
 - IX. GRUPA – PSI ZA DRUŠTVO I PRATNJU
 1. sekcija – Bichoni i srodne pasmine
 2. sekcija – Pudli
 3. sekcija – Belgijske male pasmine pasa
 4. sekcija – Psi bez dlake
 5. sekcija – Tibetske pasmine
 6. sekcija – Chihuahue
 7. sekcija – Dalmatinski pas
 8. sekcija - Engleski patuljasti španijeli
 9. sekcija – Japanski Chin i Pekingez

- 10. sekcija – Kontinentalni patuljasti spanieli
- 11. sekcija – Kromfohrländer
- 12. sekcija – Mali molosoidni psi
- X. GRUPA – HRTOVI I SRODNE PASMINE
 - 1. sekcija – Hrtovi
 - 2. sekcija – Srodne pasmine (lovački psi sa stojećim ušima, za lov u hajkama).

Podjela lovačkih pasa u skupine prema radu i uporabljivosti obuhvaća (ANONYMOUS, 2022):

- terijere: njemački lovni terijer, foksterijer kratkodlaki i foksterijer oštrodlaki,
- jazavčare: standardni, patuljasti i kuničar u sva tri tipa dlake,
- goniče: istarski kratkodlaki gonič, istarski oštrodlaki gonič, posavski gonič, dalmatinski pas, bosanski oštrodlaki gonič (barak), srpski gonič, trobojni gonič, planinski gonič, slovački gonič (Kopov), tirolski gonič, alpski brak-jazavčar, bigl i baset,
- krvosljednike: bavarski i hanoverski,
- ptičare: njemački ptičar kratkodlaki, njemački ptičar oštrodlaki, njemački ptičar dugodlaki, pudlpointer, vajmarski ptičar, talijanski ptičar kratkodlaki, talijanski ptičar oštrodlaki, mađarska vižla kratkodlaka, mađarska vižla oštrodlaka, mali minsterlander, veliki minsterlander, epanjel breton, kortalsov grifon, češki fousek, pointer, engleski seter, gordon seter i irski seter,
- donosače divljači: labradorski retriever, zlatni retriever, retriever ravne dlake i retriever kovrčave dlake,
- dizače divljači: engleski koker španijel, engleski špringer španijel, velški špringer španijel, klamber španijel i njemački prepeličar.

2.2 Pravni okvir upotrebe lovačkih pasa u Republici Hrvatskoj

Kako je čovjeku za preživljavanje tijekom povijesti bio nužan lov na životinje, pas je bio važan u toj aktivnosti. Današnja uloga psa u lovu uz čovjeka je najviše emocionalno-psihološke prirode, jer se lovom čovjek vraća iskonskoj povezanosti s prirodom. Pas je vjeran pratitelj čovjeku

tijekom cijelog procesa lova, a također ima ulogu u racionaliziranju lova jer pronalazi ranjenu divljač koja bez psa ne može uvijek biti pronađena, što znači velike gubitke lova i nehumano postupanje s ustijeljenim jedinkama koje u lovištu skrivene iskrvare do smrti uz znatnu bol.

Lovački psi su svi psi koji udovoljavaju potrebama za lov i imaju položen IPO. Prema zakonu o lovstvu na području Republike Hrvatske se u lovu mogu koristiti lovački psi registrirani kod Hrvatskog kinološkog saveza ili Hrvatskog lovačkog saveza, s položenim IPO-om, a psi za rad na krvnom tragu moraju imati položen i radni ispit na krvnom tragu. Iznimno, radi uvježbavanja za obavljanje određenih radnji u lovu, mladi lovački psi mogu sudjelovati u lovu i bez položenog IPO-a, do navršenih 18 mjeseci života (ANONYMOUS, 2022).

Ovlaštenik prava lova obvezan je za lovište kojim gospodari osigurati lovačke pse u skladu s odredbama Pravilnika o pasminama, broju i načinu korištenja lovačkih pasa za lov. Pravilnik donosi nadležno ministarstvo. Lov sitne divljači čije tehnike lova zahtijevaju korištenje lovačkog psa može započeti te se obavljati ako je osigurano njegovo korištenje. Skupni lov sitne divljači čije tehnike lova zahtijevaju korištenje lovačkog psa može započeti te se obavljati ako je osiguran najmanje jedan lovački pas na pet lovaca.

Ovlaštenici prava lova koji gospodare krupnom divljači moraju imati psa osposobljenog za praćenje krvnog traga ili krvosljednika s položenim radnim ispitom. Lov na pojedinu vrstu divljači u određenim područjima smije se koristiti samo odgovarajuća vrsta pasa. Vrstu, broj i način korištenja pasa za lov u određenom području na pojedinu vrstu divljači te davanje potrebnih uvjerenja za lovačke pse propisuje nadležno ministarstvo.

3. PSI GONIČI REPUBLICI HRVATSKOJ

U pradavna vremena psi su obavljali ulogu pomoćnika u lovu. Goniči ili brakirci (lov brakadom) su najstarija skupina lovačkih pasa (DARABUŠ i JAKELIĆ, 1996). Tijekom vremena su selekcijom dobivene razne pasmine pasa prema namjeni u lovu. Lovilo se primjerice hajkom pri čemu se divljač tjerala prema mjestu gdje se nalazio lovac. U današnje vrijeme uzgojeni su posebni psi, odnosno pasmine s posebnim kvalitetama za tu vrstu lova (ANONYMOUS, 2022). Današnja kinologija poznaje 90-ak pasmina pasa, a goniči se dijele na dugonoge i kratkonoge goniče. Kratkonogi goniči dobiveni su selekcijom u nešto novije vrijeme, a razlog tomu su lovne prilike u Europi, pa tako i u Republici Hrvatskoj (DARABUŠ i JAKELIĆ, 2002). Lovci, odnosno pogoniči vole ovakav način lova. Slušanje glasnog gona pasa te njihove modulacije u glasu, koja ovisi o vrsti divljači na koju su naišli te koliko su udaljeni pobuđuje adrenalin kod lovaca te čini lov posebnim. To su vrsta lova u kojoj je lovac posebno povezan sa psom.

Goniči prilikom rada po mirisu iz mirisnih žlijezda koje se nalaze najčešće na ekstremitetima divljači pronalaze tragove i tada osjetilom njuha koje se nalazi u nosu po relativno starim tragovima (nekoliko sati) pronalaze divljač, podižu je s ležaja i glasnim gonjenjem (lajanjem), koristeći vomero nazalni sustav, gone divljač (FOGLE, 2012). Dok pas ne pronađe divljač radi osjetilom za determinaciju mirisa u nosu, a poslije, kada je relativno lako pratiti svježi trag, divljač prati vomero nazalnim sustavom da ne opterećuje i ne zamara cjelokupan živčani sustav. Divljač gone glasno i dugo te glasom daju do znanja lovcu u kojem se smjeru divljač kreće, pa lovac ima vremena i priliku postaviti se na očekivani prijelaz divljači, kako bi imao priliku za hitac.

Psi goniči su jedine autohtone pasmine lovnih pasa na području Republike Hrvatske, a sve druge koje se koriste na hrvatskom području porijeklom su iz drugih zemalja. Hrvatski goniči su visoki i dugački oko 50 cm (45-55), imaju umjereno duge viseće uši, a repovi im ostaju prirodno dugi. Po građi tijela prilagođeni su relativno brzom i ustrajnom kretanju, a glas im mora biti jasan, glasan i zvonak jer je to signal za lovce kojim smjerom gonič goni divljač, odnosno iz kojeg smjera treba gonjenu divljač očekivati (BAUER, 1996).

Goniči su na području Republike Hrvatske idealne pasmine za ravničarski lov, a mogu se susresti alpski brakjazavčar, slovački gonič (kopov), bosanski oštrodlaki gonič (barak), balkanski gonič, trobojni gonič te druge vrste goniča (ANONYMOUS, 2022). U brdskim predjelima Republike

Hrvatske se goniči koriste u lovu na sitnu divljač. Zbog svojeg povišenog tijela vrlo lako savladavaju terene te mogu goniti divljač i po nekoliko sati. Danas se učestalo koriste i u lovovima na divlje svinje, odnosno veprove. U istočnim dijelovima Republike Hrvatske, odnosno nizinskim dijelovima, psi goniči ne koriste se često osim u lovovima na divlje svinje, sitnu divljač poput zeca ili u lovu na predatore (TUCAK i sur., 2003). Zbog takvog terena i načina lova najčešće se koriste brakjazavčari, kopovi ili biglovi, a mogu se naći i druge pasmine poput terijera ili jazavčara.

Pasmine autohtonih goniča su se održale do danas te su priznate od strane Međunarodne kinološke organizacije (FCI) su (BAUER, 1994):

1. posavski gonič,
2. istarski kratkodlaki gonič,
3. istarski oštrodlaki gonič.

Od ostalih autohtonih pasmina na području Republike Hrvatske, a koje nisu lovne, tu su još i hrvatski ovčar, tornjak, dalmatinski pas i mali međimurski pas (međi) (BAUER, 1996). S obzirom na površinu Republike Hrvatske, država je to pravog bogatstva kad su u pitanju autohtone pasmine koje su prepoznate u cijelom svijetu i koje su se kroz stoljeća održale sve do danas. Korištenje pasa u lovu, posebice na divlje svinje ponekad dovodi do gubitka pasa u sukobima s divljači ili psi nepažnjom lovca budu usmrćeni, pa su lovci primorani povećati uzgoj lovačkih pasa, a sve se češće uvoze i strane vrste lovačkih pasa, posebice se to odnosi na Slovačkog kopova koji se najviše upotrebljava za lov u ravničarskim i blago brdovitim predjelima.

3.1.Odabir šteneta goniča

Jedna od najtežih odluka lovca koji se bavi lovom i uzgojem pasa goniča je kako odabrati budućeg pomoćnika u lovu. Prije svakog odabira šteneta važno je točno znati kakvu će buduću namjenu pas imati pas jer se svako štene goniča bira prema namjeni lova te odlikama terena na kojem lovac lovi. Nije isto hoćemo li se pas koristiti u lovovima na zečeve, divlje svinje ili pak u lovu na neku drugu divljač. Ovisno o terenu biraju se kratkonogi ili dugonogi goniči. Tako se primjerice u brdskim predjelima koriste dugonogi goniči koji lako savladavaju surove terene

područja te imaju veliki radijus kretanja, dok se u nizinskim predjelima koji su šumovitiji koristiti koriste kratkonogi goniči za kraće progone.

Izbor „vrhunskog“ pomoćnika lovcu nije nimalo lak zadatak i zahtjeva dugogodišnje iskustvo u bavljenju lovom te uzgojem pasa. Uzgajivači koji se uzgojem bave već dugi niz godina dobro znaju na što trebaju obratiti pažnju pri odabiru šteneta. Važno je na početku obratiti pozornost na to da je štene dobro razvijeno i bez genetskih mana koje je moglo naslijediti od svojih predaka (BAUER, 1996).

Jedan od osnovnih preduvjeta pri odabiru štenca je taj da štene eksterijerno zadovoljava sve uvjete, odnosno da ima pravilno zubalo, oba testisa te da je građeno što je moguće sličnije tipu pasmine. Važno je znati porijeklo roditelja i njihove radne osobine, a uvriježeno je pravilo da majka štenadi prenosi glavne karakteristike psa u radu poput njuha, orijentacije i snalaženje u prostoru, volju za rad na terenu, socijalizaciju među ostalim psima i ljudima, dok otac najviše prenosi oštrinu i ustrajnost kod pretraživanja i pronalaska divljači (TUCAK i sur., 2003). Također je važno uočiti štenad koja se u leglu ističe od ostalih, čime se eliminira ona štenad koja je primjerice plaha, podvijena repa i slično. Važno je da su štenci već u prvim tjednima razigrani, voljni za igru u kojoj uočavaju svoje prve mirise, njuškaju okolo i pokazuju zainteresiranost za budući rad na terenu (TUCAK i sur., 2003).

4. UZGOJ, LOVNE KARAKTERISTIKE I OBUKA SLOVAČKOG KOPOVA

4.1. Povijest pasmine Slovački kopov

Do 19. stoljeća nije bilo mnogo dostupne literature o klasifikaciji i pasminama pasa, a najistaknutije djelo napisao je prirodoslovac Comte de Buffon stoljeće ranije pod nazivom *Sustav prirode*. U tom je djelu navedeno te opisano 35 pasmina pasa podijeljenih u pet skupina na temelju oblika tijela te ponašanja. U 19. stoljeću broj opisanih pasmina porastao na 180, a opisao ih je Fitzingera te ih klasificirao prema fizičkim značajkama (COSTANTINO i DIGBY, 2007). Ubrzo nakon osnutka prvog Kinološkog saveza, svi su psi podijeljeni na sportske i nesportske. Klasifikacije su se dalje tijekom povijesti mijenjale, a danas Kinološki savez razlikuje te priznaje prethodno u tekstu pobrojanih deset osnovnih skupina pasa, a to su:

Klasifikacija pasmina je složena, a temelji se prvenstveno na podrijetlu i tjelesnim karakteristikama svake pojedine pasmine. Svaki od originalnih klubova uzgajivača zadržava pravo definiranja standarda za vlastitu pasminu psa, ali svi klubovi koji su pridruženi Međunarodnom kinološkom savezu predaju te standarde Savezu u svrhu međunarodnog priznavanja pasmine.

Psi su tijekom povijesti imali razne uloge, najviše u svrhu lova čime je stvorena prva veza između čovjeka i psa koja se održala sve do danas. Danas ljudi pse imaju uglavnom kao kućne ljubimce i čuvare. Različite se pasmine koriste za različite vrste lova, ovisno o vrsti životinje koju se lovi, pa se tako ne može ista pasmina psa koristiti primjerice za lov na ptice i za lov na divlje svinje. Od oko 350 registriranih pasmina od strane Međunarodnog kinološkog saveza, oko 150 pasmina su lovački psi (TUCAK i sur., 2003).

Ne postoji mnogo podataka o podrijetlu pasmine Slovački kopov. Slovački kopov pripada u skupinu pasa goniča, tragača i srodnih vrsta, a prema sekciji pripada u srednje velike goniče. Uzgoj čistokrvnih pasa pasmine Slovački kopov započeo je nakon Drugog svjetskog rata kad su slovački te češki lovci selektivno uzgajali planinske pse za rad na neravnim, planinskim terenima (ANONYMOUS, 2022). Pasmina Slovački kopov nije bila znatno rasprostranjena izvan granica današnje Slovačke gdje se koristi u svrhu lova na divlje svinje i ostale grabežljivce planinskih predjela Slovačke, ponajprije zbog oštine. Stjecanje slovačke nezavisnosti potaknulo je razvoj

nacionalnog ponosa na ovu lokalnu pasminu koja se u sve većem broju izlaže na izložbama pasa, iako se i danas rijetko susreće izvan granica Slovačke i Češke. Standard pasmine je uspostavljen tek 1963. godine (FOGLE, 2012). Rasprostranjenost pasmine Slovački kopov se širi od sredine 20. stoljeća i to najviše na brdska i planinska područja zemalja srednje, a nešto kasnije i na područje južne te jugoistočne Europe. Slovački kopov i dalje intenzivno lovi u slovačkim planinama.

Pasmina Slovački kopov je tijekom povijesti korištena čak u ratovima. Karakteristike Slovačkog kopova u lovu su veoma dobre te su se tijekom 90-ih godina prošlog stoljeća dosta često ukrštali sa drugim pasminama u svrhu dobivanja pasa koji bi se što bolje pokazali u lovu. Relativno mali broj poznavatelja pasmine u tom razdoblju te vrlo raširena korupcija su omogućili da dio mješanaca dobije rodovnice. U Republici Hrvatskoj se Slovački kopov kao pasmina poznat posljednjih dvadesetak godina te se uglavnom upotrebljava za lov u ravničarskim i blago brdovitim predjelima, jer je na terenima ispod 500 metara nadmorske visine na području Republike Hrvatske ograničena upotreba dugonogih pasa goniča (TUCAK i sur., 2003).

4.2. Standard pasmine Slovački kopov

Prema općem izgledu, tijelo pasmine Slovački kopov je izduženo, laganije građe, čvrstog kostura, izgleda kao duži pravokutnik. Visina pasmine u grebenu za mužjake iznosi 45-50 centimetara, a za ženke 40-45 centimetara (ANONYMOUS, 2022). Težina iznosi 15-20 kilograma (ANONYMOUS, 2022).

Lubanja pasmine Slovački kopov je zasvođena te na vrhu plosnata, oblika dužeg pravokutnika. Očni lukovi i čeona brazda su zaobljeni, dok je potiljna kost jedva primjetna. Nos pasmine Slovački kopov je uvijek crn, relativno krupan te se stanjuje umjereno. Nosnice su srednje otvorene. Nosna hrbat je ravna, u odnosu na lubanju dugačka i ne preširoka. Položaj osi njuške i lubanje je paralelan. Usnice pasmine se ne preklapaju, priljubljene su s uočljivim otvorenim kutem usana. Vilice su pravilnog oblika, čvrste, dobro razvijenih zubiju te kompletnog zagriža.

Oči pasmine Slovački kopov su uvijek tamne, dublje usađene, iskazuju živahnost pasmine te hrabrost. Očni rubovi su uvijek crni, bademastog oblika. Vrat je dobro usađen u tijelo pasmine, nošen pod kutem od 135° , kratak, mišićav te bez labave kože (FOGLE, 2012).

Slika 1. Slovački kopov

Leđa pasmine su ravna, srednje dužine. Slabine pasmine nisu predugačke, odgovarajuće široke, čvrste te mišićave. Šape nisu predugačke, srednje su široke te zaobljene. Predprsje pasmine je široko te vrlo dobro razvijeno, dok su prsa srednje širine, odgovarajuće široka i dugačka. Rebra pasmine su zaobljena te koso položena. Trbuh i trbušni dio slabina su umjereno uvučeni. Rep je nešto niže usađen u tijelo, ispred gornje linije, odgovarajuće snažan, sabljasto nošen, što znači da se sužuje prema vrhu, a doseže do skočnog zgloba. U mirovanju je rep pasmine viseći, a kad je pas pozoran rep se savija prema gore u obliku sablje do nagiba od 150° (FOGLE, 2012).

Prednji dio nogu Slovačkog kopova, odnosno lopatice te nadlaktice su prilično kratke, dobro razvijene te mišićave, pod kutem od oko 110° (DARABUŠ i sur., 2008). Podlaktica je okomitog položaja i suha, a zglob došaplja kratak. Došaplje u cjelini nije predugačko te ima blago padajući nagib. Prednje šape pasmine su ovalne, dobro zasvođenih prstiju, nokti su uvijek crni i snažni, a jastučići tamni te dobro razvijeni.

Stražnji dio nogu pasmine, odnosno gornji dio bedara je dovoljno širok, odgovarajuće dugačak te izuzetno mišićav. Ista je situacija i kod donjeg dijela bedara koji je također dovoljno širok, odgovarajuće dugačak te mišićav. Skočni zglob pasmine se nalazi otprilike 15 centimetara iznad

zemlje, umjereno je širok, a kut došaplja iznosi oko 150° (FOGLE, 2012). Došaplje je dugačko otprilike 8 centimetara, položeno umjereno koso, prema naprijed, bez čaporaka. Stražnje šape su ovalne, dobro zasvođenih prstiju koji su zbijeni. Jastučići su tamni i dobro razvijeni.

Koža pasmine je tamnosmeđe do crne boje, napeta, bez vidljivih nabora ili labave kože. Kretanje pasmine je živahno i dobro balansirano. Dlaka je srednje gruba i gusta, duljine 2-5 centimetara. Duža je na leđima, vratu te repu. Podlaka je gusta, posebice tijekom zimskih mjeseci, no prisutna je i ljeti. Dlaka smeđe boje do boje mahagonija nalazi se na usnicama, obrazima, prsima, grlu, području iznad očiju te na nogama.

Idealne mjere pasmine Slovački kopov su (ANONYMOUS, 2007):

- težina: 16 kg
- visina u grebenu za mužjaka: 46 cm
- visina u grebenu za ženku: 43 cm
- dužina cijele glave: 22 cm
- dužina hrpta nosa: 9 cm
- dužina lubanje: 13 cm
- širina lubanje: 10,5 cm
- širina prsa: 16,5 cm
- visina prsa: 22 cm
- dubina prsa: 31,5 cm
- dužina tijela: 55 cm
- opseg prsiju iza zadnjeg rebra: 54 cm.

Idealni kutevi pasmine Slovački kopov su (ANONYMOUS, 2007):

- kut plećke: 110°
- kut lakta: 140°
- kut kuka: 130°
- kut koljena: 130°
- kut skočnog zgloba: 145°.

Mužjaci Slovačkog kopova moraju obvezno imati dva očigledno normalna testisa potpuno spuštenu u skrotum.

4.3. Nedostaci pasmine Slovački kopov

Bilo koje odstupanje od karakteristika pasmine pobrojanih u standard pasmine smatra se nedostatkom, a težinu nedostatka treba promotriti u odnosu na njezinu veličinu. Najčešći nedostaci pasmine Slovački kopov su (ANONYMOUS, 2022):

- gruba, nezgrapna građa,
- preteška glava,
- preklapajuće usnice,
- nekompletno zubalo,
- pregriz ili podgriz,
- svjetlo oko,
- opuštene ili prezatvorene kapci,
- uši prelagane, šiljaste,
- labava koža nav ratu,
- mekana leđa,
- plosnati prsni koš (ozbiljni nedostatak),
- izuzetno dugačak rep, nošen iznad gornje linije čak i u mirovanju,
- nepravilan stav nogu,
- mekane šape,
- prekratka dlaka, bez podlake,
- predugačka dlaka, valovita,
- bilo koja druga boja dlake osim crne,
- bijele oznake nejasnih linija,
- razgraničenja između boja,
- previsok pas.

4.4. Temperament, narav i odnos sa ljudima psmine Slovački kopov

Slovački kopov je prema naravi samostalan, inteligentan, lako odgojiv pas, dobar u orijentaciji. Mladenački temperament ove pasmine podsjeća na temperament dobermana iako ta pasmina nema gotovo nikakvu ulogu u razvoju Slovačkog kopova (ANONYMOUS, 2022). Često se po temperament uspoređuje sa karakteristikama bigla, lisičara te zečara koji su popularnije pasmine u Europi. Mladi Slovački kopovi su razuzdani, nezavisni te izazovni, posebice mužjaci koji trebaju iskusno vodstvo. Sa zrelošću se razvija precizna snošljivost u prostoru te sposobnost slijeđenja traga. Izvršni su tragači, a slobodno se glasaju kada naiđu na svježi trag divljači.

Pasminu odlikuje izdržljivost pri dugotrajnom glasnom praćenju toplog traga ili mirisa što se postiže na način da već kao štenad sa drugim lovačkim psima ova pasmina boravi na terenu gdje uči i stječe izdržljivost te iskustvo u praćenju te lovu divljih životinja. Uporni je lovac te će slijediti miris divljači satima. Pasmina je to koju karakterizira čvrsta narav, pa se često koristi ne samo u svrhu lova, nego i u ulozi psa čuvara. Pasminu odlikuje urođeno nepovjerenje prema strancima (DARABUŠ i sur., 2008). Reagira na napad te je vrlo brz u obrani, posebice ako je izazvan, pa je zato jako pouzdan kao čuvar.

Slovački kopov je odana pasmina, dopadljiva te mirna, ali samo ako je dobro odgojen te pravovremeno socijaliziran. Slovački kopov je pasmina koja danju boravi te se igra sa djecom, a istovremeno je to radna pasmina koja jesenske dane provodi u lovištima s lovcem iz obitelji. Pasmina nije dobra za držanje unutar stanova ili kuća jer se radi o vrlo energičnoj pasmini. To je pasmina izuzetno snažne volje, a mužjaci se nikad neće podrediti onom vlasniku koji nema autoritet. Čvrst trening poslušnosti te socijalizacija su nužni za ovu pasminu.

Postoji razlika između Slovačkog kopova koji je iz izložbenog uzgoja te onog koji je uzgojen za rad te lov. Izložbeni Slovački kopov ima mnogo više dlake te je mirnije naravi, manje energičan te kao takav pogodan za izlaganje, dok onaj uzgojen za lov iz praktičnih razloga ima mnogo manje dlake te je takve građe da može izdržati zahtjevna terenska natjecanja. Ako se sa psom ne namjerava odlaziti u lov svakako je bolje nabaviti psa iz izložbenog uzgoja jer aktivnost te izdržljivost psa iz radno – lovnog uzgoja može odgovarati jedino hiperaktivnim kućanstvima (ANONYMOUS, 2007). Uzorni uzgajivači mnogo pozornosti posvećuju dobroj naravi pasa te se trude kako bi njihova pasmina imala što bolji ugled.

4.5. Bolesti pasmine Slovački kopov

Lovački psi poput Slovačkog kopova su izloženi mnogobrojnim opasnostima, a prvenstveno zbog velike aktivnosti. Kod pasa se razlikuju nametničke, zarazne i nezarazne bolesti o čemu će više biti riječi u daljnjem tekstu rada.

4.5.1. Nametničke bolesti

Kod nametničkih bolesti postoje vanjski paraziti i unutarnji paraziti ili nametnici. Buhe su najčešći paraziti, no kad pasa one uglavnom ostaju na psu te rijetko prelaze na čovjeka. Buhe sišu krv te izazivaju svrbež i češanje. Za uspješno suzbijanje buha koriste se razni proizvodi kao što su primjerice prah, ogrlica, sprejevi, raspršivači te razne vrste tableta. Krpelji se lako pronalaze jer nabubre od krvi, a najčešće dođu na tijelo psa prilikom lova ili u šetnji. Krpelji su prijenosnici smrtonosne bolesti pirop plazmoze.

Šuga je nametnička bolest koju uzrokuju nametnici vidljivi samo mikroskopom. Postoje različite vrste šuge. Razlikuje se kožna šuga koja se manifestira kao crvenilo praćeno krastama te šuga koja izaziva nadraženost ušnog kanala (DARABUŠ i sur., 2008). U unutrašnjosti uha pokaže se krv, a ovaj problem pogoršava bakterijska infekcija, naročito kod pasa spuštenih ušiju (DARABUŠ i sur., 2008). Šuga se suzbija različitim mastima, otopinama i kremama. Od unutarnjih parazita su poznate gliste i trakavice. Prvi simptomi su „sanjkanje“ na stražnjici te mršavljenje. Protiv glista se psima daju tablete čime se prekida razvojni lanac.

4.5.2. Zarazne bolesti

Štenećak je zarazna bolest koja je prisutna posebno kod štenaca. Uzročnik je virus, a bolest se očituje povišenom temperaturom, iscjetkom iz nosa, slabošću psa, osipom po koži trbuha, proljevom. Bolest ostavlja posljedice poput oslabljenog sluha, njuha te paralize pa cijepljenjem štitimo pse od ove zarazne bolesti. Zarazna upala jetre se javlja kod mladih pasa, a simptomi su

visoka temperatura, povraćanje, proljev, grčevi. Upala jetre kod pasa uzrokuje veliku stopu smrtnosti.

Bjesnoća je akutna zarazna bolest pasa čiji je uzročnik virus te se prenosi ugrizom zaražene jedinke nakon čega virus napada živčani sustav i izaziva nepovratna oštećenja (DARABUŠ i sur., 2008). Iznimno specifična bolest te je se ne može zamijeniti simptomima neke druge bolesti. Potrebno je jednom godišnje cijepiti psa protiv bjesnoće.

Leptospiroza je zarazna bolest kojom se psi mogu zaraziti međusobnim njuškanjem spolovila i mjesta na kojima psi mokre. Uzročnici bolesti su razni tipovi leptospira. Pas nije veseo, javlja se krv u mokraći i proljev, žutilo sluznice, upala jetre i bubrega te bolnost mišića (DARABUŠ i sur., 2008).

Parvovirozna upala želuca i crijeva je bolest koja najčešće napada mlade pse, ali može napasti i starije pse. Bolest se prepoznaje s početkom povraćanja pjenušavo sluzavog sadržaja boje žući s primjesom krvi (FOGLE, 2012). Zaraženom psu su izrazito upaljene očne jabučice, gubi apetit te je bezvoljan (ANONYMOUS, 2007).

4.5.3. Nezarazne bolesti

Trovanje je jedna od najučestalijih nezaraznih bolesti pasa. Do trovanja obično dolazi tako što psi pojedu otrovne meke izložene radi trovanja štakora u naseljima. Nakon trovanja je najbolje da pas isprazni crijeva, odnosno da povraća sadržaj, a kako bi se to pospješilo psu se daje 1% modre galice (DARABUŠ i sur., 2008).

Degenerativna oboljenja zglobova nastaju uslijed neodgovarajućih vježbi koje se primjenjuju u ranoj dobi psa ili uslijed neadekvatnog hranjenja, a mogu biti također naslijedna. Očituju se nesposobnosti kretanja u trk, "trnjenjem" nogu te prividnim osjećajem kao da psa izdaju vlastite noge. Oboljenja su prisutna u laktovima, ramenima, skočnom zglobu i slično. Uzrok je u odvajanju supstance kojoj je zadatak prekrivanje kostiju (FOGLE, 2012). Češće je kod mužjaka, te se primjećuje u ranoj dobi psa.

Displazija kukova je još jedna nezarazna bolest kod pasa, a nasljednog je karaktera. To je bolest koja se javlja zbog abnormalnog razvoja kukova. Uslijed displazije dolazi do toga da se zglob kuka, odnosno čašica i jabučica koje bi trebale nalijegati jedna u drugu oštećuje iz razloga što je čašica plića nego li bi trebala biti (ANONYMOUS, 2007). Stupanj oštećenja ovisi o starosti psa te količini vježbe i kretanja. Primjećuje se po tome što pas pri kretanju zakreće zadnji dio tijela te može dovesti do potpunog iščašenja, a u najgorim slučajevima do potpune nemogućnosti stajanja na noge. Ukoliko je oštećenje minimalno, jedino se može uspostaviti dijagnoza rengenom. Psi oboljeli od displazije u kasnijoj dobi obolijevaju od artritisa. Idealan odnos kukova pri pojedinačnom snimanju jest 0:0, no on je rijedak (DARABUŠ i sur., 2008). Što je odnos manji, kukovi su bolji. Razlikuje se rengenska oznaka HD '(engl. *hips dysplasia*) te ED (engl. *elbow dysplasia*) (FOGLE, 2012).

Klasifikacija stupnja za HD po FCI-u prihvaćena je kao sljedeća (ANONYMOUS, 2007):

- A (bez znakova displazije),
- B (skoro normalni zglobovi kukova),
- C (blaga displazija),
- D (srednja displazija),
- E (teška displazija).

Psa svakako treba odvesti veterinaru čim se pojave prvi simptomi bolesti.

4.6. Obuka i lovne karakteristike pasmine Slovački kopov

Slovački kopov je vrlo inteligentna pasmina, no svaki je pas različit te ne uče svi jednakom brzinom. Veliku važnost ima odabir načina prilagodbe obuke jer svaki pas ima vlastite karakterne specifičnosti, Svaka naredba te svaki čin treba imati jednu i jedinstvenu naredbu kojom će se pas služiti tijekom čitavog života, jer različite zapovijedi i pristupi mogu psa zbuniti te otežati samo učenje (TUCAK i sur., 2003).

Prema redoslijedu izdavanja naredbi i samim time obavljanja istih postoje tri faze obuke (DARABUŠ i JAKELIĆ, 2002):

1. Da se dobije od psa točno ono što se traži od njega,
2. Da se dobiveno znanje usavrši prema zamisli vlasnika,
3. Da se postignuto znanje dovede do savršenstva.

Prema stajalištu uzrasta psa, obuku je također moguće podijeliti na tri faze (ANONYMOUS, 2007):

1. predobuka šteneta,
2. "kućna obuka",
3. obuka u lovištu.

Ukoliko je pas tvrdoglavog karaktera i ne poslušna iz prve nije ga dobro grditi i kažnjavati jer neće imati želju za učenjem novoga, a također može doći do inata te u najgorem slučaju do agresivnosti psa. Štene je najbitnije početi učiti naredbe tipa "dođi", "sjedni" te naredbe kućnog odgoja "pusti to" ili "ne", a tek kada savlada te najjednostavnije krenuti sa poslušnosti u gradu, ponašanjem prema drugim psima te okolini u kojoj se nalazi (TUCAK i sur., 2003).

Lovni psi imaju genetsku predispoziciju za ispunjenje svih zahtjeva koje mu lovac odredi (DARABUŠ i JAKELIĆ, 2002). Obuka mladog Slovačkog kopova počinje već sa četiri mjeseca na način da ga se privikava na druge kućne ljubimce i ostale životinje. U tom razdoblju je važno psa naviknuti na vožnju automobilom, što je posebno važno jer se lovački psi kasnije dosta često voze automobilom u lovišta. Važno je također u razdoblju od oko četiri mjeseca starosti psa uvježbati i vođenje na povodniku jer to za njega zna biti stresno kao i vožnja automobilom.

Slovački kopov je sa četiri mjeseca starosti spreman također za razne aktivnosti koje se nude na brojnim lokacijama poput škola poslušnosti i slično. Što se ranije počne sa učenjem psa lakše je oblikovati karakter te pridobiti punu pažnju nužnu za svladavanje određene razine odgoja i poslušnosti. Nakon što je pas savladao osnovne naredbe, može se krenuti s učenjem "aport-a", odnosno donošenjem određenog predmeta na način da se taj predmet na početku baca dovoljno blizu kako bi se psu jasno dalo do znanja što se od njega točno traži što je vrlo važno za budućeg odraslog Slovačkog kopova od kojeg se očekuje da prati jelene te sudjeluje u lovu na divlje svinje

te ostale grabežljivce. Tek kada pas krene po aport na neviđeno, to je krajnja granica u kojoj je zaista savladao lovnu obuku.

U lovištu obuka Slovačkog kopova počinje sa šest mjeseci starosti, a trebala bi se odvijati uz pratnju starijih jedinki iste pasmine ili neke druge lovačke pasmine koja je iskusna na način da ih se zajedno pušta da prate trag divlje svinje jer se na taj način postižu iznimno dobri rezultati u obuci. Zbog dobrog njuha te nagona Slovački kopov može pomoći kao krvosljednik u lovištu kad se traži ranjena divljač. Slovački kopov je takvog karaktera te naravi da obuka u lovištu prolazi u većini slučajeva bez većih problema. Pas treba biti stariji od 12 mjeseci za agiliti natjecanje.

Nakon par izlazaka u lovištu pas postaje sve opušteniji u prirodi te skuplja mirise okoline i pokazuje zainteresiranost za pretragom terena, iako još tako mlad ne zna koju divljač treba tražiti. Najbolje je štenad izvoditi u jutarnjim satima kada su zbog hladnijeg vremena i rose na livadama mirisi intenzivniji, a divljač tijekom noći obitava na tom području (DARABUŠ i JAKELIĆ, 2002). U početku kretanja psa po mirisnom tragu će biti kratka, no nakon nekoliko izlazaka biti će slobodniji, pa kretanje postaje sve duže, a moguće je u ovoj fazi obuke i prvo javljanje na trag. U obuci dolazi do izražaja znanje vlasnika, pa se tako primjerice prije izvođenja psa na teren može provući povlaku domaćeg kunića, iako Slovački kopov prvenstveno služi u lovu na divlje svinje. Radi se o malim povlakama pri čemu se psa drži na povodniku i usmjerava na miris kako ne bi izgubio zainteresiranost za rad, a svakim izlaskom ta dužina se povećava te ga se s vremenom pušta da samostalno traži po tragu.

Dok pas obavlja svoju pretragu dobro je i pokoji puta rukama bučno zapljeskati ili na neki drugi način napraviti buku kako se pas kasnije ne bi plašio pucnja u lovu. Na kraju svake povlake može se ostaviti nagrada u obliku hrane kako bi zainteresiranost psa za radom bila veća. Nakon nekoliko ovakvih izvođenja na teren i ovog tipa obuke, napredak i rezultati postaju sve vidljiviji, a pas sve upornije traži prema tragu.

Idućim izlascima na teren obuka podrazumijeva odlazak na mjesta gdje je najveća vjerojatnost da će pas susresti plijen, u vrijeme obuke to najčešće bude mjesto gdje je zečja loga. Psa se na povodniku dovodi do mjesta gdje se nalazi zečja loga te ga se usmjerava prema istoj. Ako se zec nalazi u logi i miruje, šuškanjem ili bacanjem grančica psu treba dati do znanja da se nešto u blizini nalazi kako bi pas krenuo prema plijenu. U navođenju se ne smije pretjerivati jer bi se pas mogao naviknuti, pa bi u daljnjim izlascima očekivao da ga se svaki puta usmjerava prema divljači

(ANONYMOUS, 2022). Ne smije se tjerati psa na pretragu kako ne bi izgubio zainteresiranost za potragom.

Kad se pas malo osamostali, produljuju se izlasci i izvodi ga na druge i teže terene gdje nema toliko divljači i mirisi nisu toliko izraženi kako bi se njuh i potraga što bolje razvijali (BAUER, 1996). Produljivanjem izlazaka i izvođenjem u kasnijim satima kada vremenske prilike malo zaklone mirise divljači i potraga postaje teža, pas počinje pokazivati stečene vještine (slika 2). U današnje vrijeme za obuku pasa sve više je gatera u kojima se nalazi divljač poput divljih svinja. Pas tako direktno upoznaje koju će divljač u budućnosti tražiti i s kojom će se suočavati. Gateri pomažu, no mogu i odmoći u obuci. Primjerice, gateri kojima se nalaze divlje svinje imaju prednosti i mana. Pa tako iako pas ima prvi doticaj s krupnom divljači i pronalazi ju i počne joj prilaziti, ovisno o naravi divlje svinje ona može biti spremna napasti mladog psa, a on može razviti strah u budućim potragama. Zato psa treba postepeno navikavati i upoznavati s divljači, što se najbolje postiže u prirodi.

Slika 2. Slovački kopovi u lovu

Tijekom obuke je vrlo važno lovne pse privikavati na pucanj, a prethodno na pljesak. Sa privikavanjem na pucanj tijekom obuke treba započeti postepeno te što ranije. To je vježba koju

nije poželjno povezivati sa nekom drugom. Dok se štene igra ili dok jede ispali se hitac u dovoljnoj udaljenosti od njega, te je potrebno proučavati njegovo stanje. Ako štene pokaže strah primjerice u vidu sklanjanja u stranu, treba ga ohrabriti te mu pristupati sa povjerenjem i ohrabrenjem. Važno je za lovačkog psa da se suoči sa pucnjem u lovištu te da pritom nema neuobičajene radnje koje mogu privesti lov kraju ili n abilo koji način ugroziti život i zdravlje lovca ili psa.

Važno je napomenuti kako držanje pasa, pogotovo lovačkih pasmina nije za svakoga, a zbog njihove namjene i prirodnih instinkata ponekad je takve pse teško imati u vlastitom dvorištu. Svaki lovac da bi od šteneta stvorio budućeg psa po vlastitoj želji mora biti spreman na puno odricanja, truda i rada, a prije svega mora imati i dosta znanja u procesu obuke (ANONYMOUS, 2022). Nedostatak znanja ili kriva obuka uvelike utječu na buduću rad psa i njegove kvalitete.

4.6.1. Pravilnik za ispitivanje i ocjenjivanje pasa goniča

Da bi se pse goniče poput Slovačkog kopova uopće uvodilo u lov i koristilo kao pomagače i pratitelje, potrebno je ispoštovati sve zakonske odredbe koje nalažu pregled i ocjenjivanje radnih sposobnosti pasa goniča. Važno je da pas gonič ima licencu za lov. Pravilnikom za ispitivanje i ocjenjivanje pasa goniča se ocjenjuju goniči na cijelom području Republike Hrvatske, a obavezan je za sve članice Hrvatskog lovnog saveza.

Ispitivanje radnih sposobnosti goniča dijeli se na (ROBIĆ, 2008):

1. Ispit prirođenih osobina goniča,
2. Ispit u radu pasa goniča.

Ispitivanje radnih sposobnosti goniča organiziraju se u organizaciji Hrvatskog lovnog saveza, i njenih članica. Ispiti rada organiziraju se na dostupnim prirodnim terenima bogatim dlakavom divljači, a koja su prijavljena u nadležni ured kao tereni za obuku i ispitivanje pasa. Županijski lovački savezi koje žele organizirati ispitivanje rada goniča, dužne su svoj plan provedbe tih priredbi za iduću godinu dostaviti Povjerenstvu za lovnu kinologiju Hrvatskog lovnog saveza, u zakonskom roku sukladno Pravilniku o stručnom radu Hrvatskog lovnog saveza (ANONYMOUS, 2022). Plan mora sadržavati datum, mjesto održavanja i vrstu priredbe (ANONYMOUS, 2022).

Ispiti se u pravilu održavaju u jesen, zimu ili rano proljeće, odnosno tijekom lovne sezone sukladno zakonskoj regulativi. Najbolje je ispite organizirati u razdoblju od 01. listopada do 31. siječnja, a uz pisanu zamolbu organizatora i pisano odobrenje nadležnog ministarstva do 31. ožujka (ROBIĆ, 2008).

4.6.2. Radne sposobnosti i ocjenjivanje pasmine Slovački kopov – ispit prirodnih osobina

Ispit prirodnih osobina Slovačkog kopova ima za cilj utvrditi kod pasa prirodene osobine za rad u lovu, a koje su karakteristične pasmini kojoj pripadaju (DARABUŠ i JAKELIĆ, 2002). Psi se ispituju pojedinačno, a mogu sudjelovati psi do navršениh trideset mjeseci života. Ispiti se održavaju na jesen, ali moguće ih je provesti i tijekom lovne sezone.

Na ispitu prirodnih osobina Slovačkog kopova ispituje se:

1. Traženje – pronalaženje – ustrajnost u radu,
2. Ponašanje na pucanj,
3. Gonjenje divljači,
4. Glas,
5. Nos – njuh,
6. Poslušnost i vodljivost.

Ispit rada Slovačkog kopova obuhvaća obvezne i neobavezne predmete prema Pravilniku. Ispituju se psi pasmine Slovački kopov pozitivno ocijenjenog oblika i položenog IPO, svih dobnih starosti. Kao i u slučaju IPO, psi se ispituju zasebno. Kad se radi o goničima hrvatskih autohtonih pasmina oni mogu pristupiti radnom ispitu bez položenog ispita prirodnih osobina, pod uvjetom da se radi o priredbi na kojoj se ne dodjeljuju titule ni kandidature (ANONYMOUS, 2007). Natjecateljske discipline ocjenjuju se ispitivanjima rada Slovačkog kopova dodjeljivanjem odgovarajućeg broja bodova. Postoje obvezne i neobvezne natjecateljske discipline.

Obvezne natjecateljske osobine su (ROBIĆ, 2008):

1. Ocjena oblika (0-7 bodova),

2. Ponašanje na pucanj (0-5 bodova),
3. Traženje-pronalaženje-ustrajnost u radu (0-25 bodova),
4. Gonjenje divljači (1 bod po minuti, maksimalno - 60 bodova),
5. Glas (0-5 bodova),
6. Krvni trag : povlaka (0-14 bodova).

Neobvezne natjecateljske discipline su (ROBIĆ, 2008):

1. Uzdržljivost od gonjenja srneće divljači (0-10 bodova),
2. Oblajavanje, pokazivanje divljači (0-10 bodova),
3. Donošenje divljači (0-5 bodova),
4. Oštrina na grabežljivce (0-10 bodova),
5. Čuvanje predmeta ili mrtve divljači (0-5 bodova).

Kod ocjene oblika, bodovi se dodjeljuju prema tablici u Pravilniku (slika 3). Što se tiče ponašanja na pucanj, najveća ocjena, odnosno odličan dodjeljuje se psu koji je nevezan odložen kraj nogu vodiča i koji nakon pucnja sa 30-50 metara udaljenosti ostaje miran i s interesom prati pucanj (DARABUŠ i JAKELIĆ, 2002). Svako odstupanje od idealnog ponašanja umanjuje ocjenu razmjerno težini odstupanja. U normalnim uvjetima pas bi trebao pronaći i podignuti divljač u roku od 20 do 35 minuta traženja (DARABUŠ i sur., 2008). Ako nakon isteka vremena divljač nije pronađena, pas se opoziva, no može mu se pružiti prilika za ponovni pokušaj.

Slovački kopov koji se oglašava tek u trenutku kada podiže divljač se najviše cijeni (ANONYMOUS, 2007). Kod obvezne discipline gonjenja divljači, vrijeme gonjenja se računa od trenutka kada pas podigne lisicu ili zeca, pa do posljednjeg glasa na tragu. U vrijeme gonjenja se uračunava vrijeme koje protekne od javljanja psa do podizanja divljači kao i vrijeme koje je potrebno da se nakon gonjenja vrati vodiču (DARABUŠ i sur., 2008). Prilikom gonjenja su dozvoljene manje pauze, no smatra se da je pas izgubio trag ako su pauze veće.

Na gonjene uvelike utječu vremenske prilike. Slovački kopov bi se trebao kretati ni presporo, ni prebrzo, trebao bi biti smiren kako bi mogao divljač, odnosno trag čvrsto držati (ROBIĆ, 2008). Kada Slovački kopov goni, oglašava se zvonkim glasom. Posebno je cijanjeno vriskanje u trenutku dizanja divljači, a duljina i intenzitet odaje temperament psa (DARABUŠ i sur., 2008). Čist, visok i zvonak glas je najkvalitetniji, a potom slijedi nešto dublji i puniji (ROBIĆ, 2008).

IME PSA: _____ PASMINA: _____
 SPOL: M - Ž OŠTENJEN: _____ VLASNIK: _____
 BR. ROD.KNJIGE: _____ MIKROČIP/TETOVIRNI BR.: _____

RED. BR.	DISCIPLINE		KOEFI CIJEN T	ISPIT PRIRODENIH OSOBINA		ISPIT U RADU	
				OCJENA	BODOVI	OCJENA	BODOVI
1.	PONAŠANJE NA PUCANJ	NA POVODNIKU	2				
		NEVEZAN	4				
2.	TRAŽENJE I PRONALAZENJE DIVLJAČI		8				
3.	GONJENJE DIVLJAČI			MINUTA= BODOVI			
4.	GLAS U GONJENJU		6				
5.	KVALITETA NJUHA		8				
6.	POSLUŠNOST I VODLJIVOST		1				
7.	KRVNI TRAG/POVLAKA		3				
8.	PONAŠANJE KOD MRTVE DIVLJAČI		1				
OCJENA: 0 – NIJE ODRAĐENO 1 – NEDOVOLJAN 2 – DOVOLJAN 3 – DOBAR 4 – VRLO DOBAR 5 – ODLIČAN		NAGR. RAZRED	I	150-185	180-215		
			II	110-149	150-179		
			III	70-109	100-149		

(MJESTO I DATUM)

SUDAC(ovl.žig, potpis):

Slika. 3. Ocjenska lista - goniči (Izvor: <https://www.lovacki-savez-pgz.hr/upload/Pravilnik%20o%20radu%20pasa%20gonica.pdf>, pristupljeno 04.09.2024.)

Ukoliko Slovački kopov goni bez glasa, diskvalificira se. Kako se Slovački kopov može koristiti i kao krvosljednik, testira se također u disciplini krvni trag- povlaka. Zec se priveže za jedan štap i povlači se po terenu u dužini od 150m, s obavezno dva zavoja od 10 do 15 metara čime se postavlja povlaka pri čemu od postavljanja traga do puštanja psa treba proći najmanje 15 minuta (ANONYMOUS, 2007).

Kod discipline rada na krvnom tragu, koristi se divlja svinja pri čemu se ispituje uglavnom na umjetnom krvnom tragu, a od polaganja traga do početka ispitivanja bi trebalo proći 7 sati.

Ocjenom odličan ocjenjuje se onaj pas koji izradi krvni trag uz najviše dva skretanja s traga, ali uz uvjet da se sam ispravio i ponovno vratio na trag (DARABUŠ i sur., 2008). Kvalitetu njuha, odnosno nos se ocjenjuje na način da se u obzir uzme cjelokupan rad psa, a pod tim se smatra kako je tražio, kako je pronašao, kad je podigao divljač, koliko je vremena gonio, kako je rješavao petlje i zavoje te kako je radio na krvnom tragu ili povlaci (ANONYMOUS, 2007).

Kad se Slovački kopov nađe kod mrtve divljači, ocjenjuje se njegovo ponašanje. Ocjenu odličan, kada se radi o krvnom tragu, zaslužuje pas koji oštro i temperamentno hvata divljač u predjelu glave i vrata, a istu ne jede. Kada se radi o povlaci, za ocjenu odličan pas bi trebao doći do divljači, onjušiti je, uhvatiti za vrat te dva do tri puta protresti (ROBIĆ, 2008). Tijekom čitavog ispita rada prati se poslušnost i vodljivost. Ocjenu odličan dobiva onaj pas koji izvršava svaku naredbu upućenu od strane vodiča.

Posebna se pažnja pridaje tome da Slovački kopov ne goni srneću divljač. Kako je psima goničima gonjenje prirodno, odvikavanje od gonjenja srneće divljači kod Slovačkog kopova postiže se upornim radom. Potpuno uzdržljiv Slovački kopov je onaj koji srne ne goni sigurno i provjereno, nailaskom na njihov trag, isti ponjuši, primi i napušta (ANONYMOUS, 2022). Jedna od neobaveznih disciplina je i oblagavanje. Pas koji dođe do mrtve divljači, oblagava i glasom daje obavijest lovcu kako je našao mrtvu ili ranjenu divljač naziva se oblagavač.

Kod ocjenjivanja discipline donošenja divljači, najbolju ocjenu dobiva pas koji divljač ne trga, ne grize ili gnječi, savlada sve prepreke te dođe do vodiča, sjedne i na njegov znak ispusti divljač (DARABUŠ i JAKELIĆ, 2002). Svaki Slovački kopov treba biti oštar na grabežljivicu, što podrazumijeva da grabežljivca pas bez ustezanja zgrabi i zadavi. Pas bi trebao znati čuvati mrtvu divljač te ne dozvoliti da joj se približi drugi pas.

4.6.3. Radni ispit pasmine Slovački kopov

Pristup punom radnom ispitu dopušten je svim Slovačkim kopovima koji su uspješno položili ispit prirodnih osobina. Na punom radnom ispitu ispit pod zemljom i ispit nad zemljom mogu se organizirati i ispitivati neovisno jedan o drugome, ali se tada potvrda o punom radnom

ispitu izdaje isključivo na pismeni zahtjev (ROBIĆ, 2008). Ukoliko se dva dijela ispita organiziraju posebno i ukoliko je razmak veći od jednog dana, titula se ne može dodijeliti (ANONYMOUS, 2022).

Na punom radnom ispitu za Slovačke kopove ispituju se sljedeće discipline (ANONYMOUS, 2007):

1. ponašanje na pucanj (vezan, ne vezan),
2. traženje i pronalaženje divljači,
3. gonjenje divljači,
4. glas u gonjenju,
5. kvaliteta njuha,
6. poslušnost i vodljivost,
7. krvni trag – povlaka dlakave divljači,
8. ponašanje kod mrtve divljači.

Slovački kopov se najviše koristi u praćenju jelena te u lovu na divlje svinje i ostale grabežljivce. Ponašanje na pucanj se izvodi tako da se vodiči sa svojim psima poredaju u krugu promjera tridesetak metara, a službeni pucač se udalji 15-20 metara i pripremi pušku sačmaricu za opaljivanje (ROBIĆ, 2008). Pucač usmjerava pušku koso prema gore dok se vodiči sa svojim psima kreću u krug, opuštenih povodnika. Suci se nalaze u sredini kruga i gledaju reakcije pasa na ispaljeni hitac. Pucač na znak suca ispali metak koji se nakon 30 sekundi ponavlja (ROBIĆ, 2008). Psi koji ne pokazuju nikakve znakove strelopašljivosti ocjenjuju se ocjenom 4 i puštaju izvan ispitivane grupe. Istom se ocjenom ocjenjuju psi koji smireno reagiraju na pucanj, bez znakova straha kao i psi koji na pucanj reagiraju lajanjem, vuku povodac i pokušavaju se osloboditi zbog velike želje za lovom. Pse koji pokazuju strah treba dodatno ispitati i utvrditi kojeg stupnja je strah i jesu li kvalitetni za daljnji uzgoj. Pse koji nakon pucnja počnu cviliti, podvijaju rep i skaču na vodiča potrebno je ispitati odvezane. Psa koji pobjegne ocjenjuje se ocjenom 0, u rodovnicu se upisuje streloplašljiv i isključuje ga se iz uzgoja, a pse koji ne pobjegnu može se ocijeniti najvišom ocjenom 2 (DARABUŠ i sur., 2008). Koeficijent kojim se množi ocjena navedene discipline je 1 (ANONYMOUS, 2022)

Ispitati se može odloživ vezani pas ili odloživ slobodni pas. Kad je pas vezan, povodnik mora biti minimalne duljine šest metara, odmotan te ne smije stezati psa oko vrata. Kad se ispituje ponašanje

na pucanj slobodnog odloživog psa, vodič odlaže na zapovijed rukom, gestom ili tihim glasom pri čemu se pas odlaže bez ikakvog predmeta (šešira, naprtnjače, povodnika), nevezan. Vodič i pas se šalju na dodijeljenom terenu, a na znak suca vodič mora mahnuti rukom ili tihim glasom odložiti psa bez buke i nastaviti kretanje dok pas leži mirno ne odavajući poziciju. Vodič zatim odlazi iz vidnog polja psa, službeni pucač opaljuje dva hitca u razmaku od 30 sekundi, a onda suci šalju vodiča po psa (ANONYMOUS, 2007). Za vrijeme rada psa, vodič ga smije korigirati, a ako se pas sam korigira u nekoliko metara to ne smatra greškom i ne umanjuje se ocjena. Ocjenjuje se ukupno ponašanje psa od trenutka kada ga je vodič odložio do ponovnog susreta s vodičem. Suci smiju korigirati psa i vodiča tri puta, nakon čega se pas isključuje iz ispita.

Ocjenjivanje slobodnog psa (ANONYMOUS, 2022):

- ocjenom 0 se ocjenjuje pas koji glasno zalaje više od 5 puta, glasno zavija ili napusti mjesto dalje od 20 metara,
- ocjena 1 se daje psu koji ustaje, kreće za vodičem u razmaku od maksimalno 20 metara, sam se ispravlja te ponovno liježe i ostaje korektan do kraja ispitivanja, a istom ocjenom se ocjenjuje pas koji tiho cvili do kraja ispita,
- ocjena 2 se daje psima koji ustanu s mjesta gdje ga je vodič odložio i napusti to mjesto do minimalno 5 metara. Tolerira se tiho zavijanje, cviljenje ili oglašavanje lajanjem do 2 puta u sjedećem ili ležećem položaju,
- ocjenom 3 se ocjenjuje pas koji ustane te ostane na mjestu, mirnog ponašanja, bez lajanja i cviljenja,
- ocjena 4 je ocjena za psa kojeg vodič u kretnji odvede do mjesta predviđenog za odložit, odloži ga bez stajanja i zastajkivanja, a pas ostaje u položaju u kojem ga je vodič i ostavio.

Koeficijent kojim se množi ocjena ove discipline je 3.

Ocjenjivanje vezanog psa (ANONYMOUS, 2022):

- ocjena 0 - silovito trzanje povodnika, znakovi straha, pokušavanja bijega, neobuzdano lajanje i zavijanje,
- ocjena 1 - natezanje i povlačenje povodnika, lajanje do 5 puta, cviljenje te tiho zavijanje,

- ocjena 2 se daje psu koji ustaje, nemiran je, laje do dva puta, tiho cvili i zavija te nateže povodnik,
- ocjenom 3 se ocjenjuje psa koji ustane no ostaje na mjestu, miran je te ne cvili i ne laje,
- ocjena 4 je za psa koji ostaje miran, u onom položaju u kojem ga je vodič ostavio, eventualno se može podići u sjedeći položaj i obrnuto, bez lajanja i cviljenja.

Koeficijent koji se množi ocjenama ove discipline je 1.

Volja za praćenjem traga kod Slovačkog kopova predstavlja želju za pronalaženjem i hvatanjem divljači. Postoje jedinke kojima je ovaj nagon slabo izražen te su uglavnom kratkog radijusa traženja te kratkog pogona bez obzira na kvalitetu njuha te nisu osnova uzgoja, no ne treba ih isključiti već se mogu koristiti za lov na pernatu divljač i zeca u ravničarskim lovištima. Volja i nastojanje psa da pronađe divljač predstavlja izraženu sljedovoljnost (ROBIĆ, 2008). Koeficijent kojim se množe ocjene ove discipline je 3.

Kad se pas glasa na divljač koju nije vidio radi se o sljedoglasnosti koja ukazuje na to da je pas na tragu divljači. Za psa koji se glasa za divljači koju je vidio, u međuvremenu izgubio iz vida, ali se nastavio glasati kaže se da je vidoglasan. Glasanje na tragu se ispituje na način da se sudac kreće po terenu 50 do 100 metara ispred natjecatelja (ANONYMOUS, 2022). Kada se divljač podigne s loge i pobjegne dovoljno daleko da ga pas ne može vidjeti, vodič postavlja psa na trag. Ako pas vidi divljač, vodič je dužan psa uzeti u ruke, preklopiti mu dlanom oči i okrenuti ga u suprotnom smjeru od divljači. Nakon nekog vremena, koje odlučuju suci, on ga postavlja na trag. Ovaj test se može izvoditi u šumi te je tada najveća ocjena 2, a na ispitivanju može raditi samo jedan pas (ROBIĆ, 2008). Vidoglasnost može prijeći pređe u sljedoglasnost o čemu je vlasnik dužan obavijestiti suce.

Ocjena 2 daje se za glasno gonjenje divljači u dužini od minimalno 100 metara ili duže gonjenje uz učestale prekide, gonjenje divljač u šumi ili nekom drugom obraslom terenu (ANONYMOUS, 2007). Prijelaz iz vidoglasnosti u sljedoglasnost ocjenjuje se istom ocjenom. Ocjena 3 se dodjeljuje onim psima koji se trajno glasaju duljinom 300 i više metara ili pak duže gone uz neznatne prekide glasanja (VELIJA i sur., 2008). Ocjenom 4 se ocjenjuju jedinke koje sigurno i točno gone divljač u dužini od 400 metara uz neprestano glasanje. Ocjena 4h je najbolja ocjena i karakterizira dugo, glatko i ustrajno gonjenje bez grešaka, bez gubljenja traga i ispravljanja s odličnom bojom i

količinom glasa u dužini od minimalno 1000 metara (DARABUŠ i sur., 2008). Koeficijent s kojim se može ocjene ove discipline je 5.

Kod vidoglasnog gonjenja je 2 minimalna moguća ocjena discipline te se daje za vidoglasno gonjenje u dužini od 100 metara ili duže gonjenje uz učestale prekide. Ocjena 3 se daje za trajno vidoglasno oglašavanje u duljini od 300 metara i više ili vidoglasno gonjenje uz neznatne prekide glasanja psa (ANONYMOUS, 2007). Ocjena 4 se karakterizira ravnomjerno vidoglasnim gonjenjem, kada pas vidi divljač i goni ju s puno glasa u dužini od najmanje 400 metara (DARABUŠ i sur., 2008). Svaki pas koji goni divljač bez oglašavanja uzgojno je i lovno neupotrebljiv te ga se isključuje iz natjecanja i uzgoja.

Kada se radi o disciplini lova divljači u rovu tada se divljač pušta u rov kroz glavni ulaz te ona odlazi do glavnog kotla za ispitivanje. Na ovaj način za svakog psa posebno pušta svaku divljač. Pas kojeg se ispituje ne smije vidjeti divljač. Nakon puštanja divljači vodič pušta psa kod glavnog ulaza te ga ima pravo bodriti sve do nailaska na rešetku i do oglašivanja na divljač kod rešetke. Mladi psi se mogu staviti ispred same rešetke kako bi osjetili divljač te se nakon oglašavanja vade iz rova i puštaju opet na ulazu u rov. Ako pas nakon toga sam prođe kroz rov, može se i dalje ispitivati, no to se uzima u obzir kod ocjenjivanja discipline. Vrijeme koje je predviđeno za ovu disciplinu je 5 minuta. Ocjenom 0 se ocjenjuju psi koji odbijaju pretraživati rov ili ako ne nađu divljač u predviđenom vremenu. Ocjenom 2 se ocjenjuju psi koji nekoliko puta uđu i izađu iz rova bez da su pronašli divljač, ali je ipak pronađu u rasponu od 5 minuta (DARABUŠ i sur., 2008). Ako pas kojem je pokazana divljač dođe kroz rov i oglasi se kod divljači može dobiti najvišu ocjenu dva. Ocjena 3 se dodjeljuje onim psima koji pokazuju oklijevanje i zastajkuju na ulazu u rov te ukoliko nakon što uđu, izađu te ponovno uđu (VELIJA i sur., 2008). Ocjena 4 se dodjeljuje onim psima koji odmah po ulasku u rov, bez izlaska, pronađu rešetku i divljač te se pritom oglase (ŠTOKOVIĆ, 2012). Koeficijent s kojim se množi ocjena ove discipline je 3.

Glas u rovu procjenjuje se tijekom pretraživanja i ustrajnosti u rovu. Pas se mora oglašavati 5 minuta na rešetci, a na ocjenu glasa utječe visina, boja, jačina, količina glasa te neprekidnost oglašavanja (DARABUŠ i sur., 2008). Viši, zvonkiji i snažniji glas se bolje čuje iz dubokog rova te bolje označava gdje se divljač nalazi i gdje treba kopati kako bi se došlo do nje. Takvom glasu treba dati prednost i ocijeniti ga bolje od dubokog i hrapavog glasa. Ocjena 0 se daju psu koji se pri dolasku na rešetku s divljači ne oglasi ili se oglasi 10 puta u 5 minuta. Ovakav pas se ne može

dalje natjecati niti može položiti ispit rada u rovu te se diskvalificira i isključuje iz uzgoja te se zabranjuje rad u lovu. Ocjena 2 se daje ako pas laje rijetko, ali se na rešetci oglasi barem svakih 15-20 sekundi ili barem petnaestak puta u vremenu od 5 minuta. Ocjena 3 se daje ako pas laje gusto i bez prekida punih 5 minuta, ali s mutnom ili promuklom bojom glasa, loše boje i punoće, ako pas laje odgovarajućom bojom i visinom glasa bez prekida u lajanju, ali nedovoljno gusto te ako pas napravi jedan prekid u lajanju veći od 15 sekundi, a manji od 30 sekundi (DARABUŠ i sur., 2008). Ocjena 4 se daje kad se pas neprekidno oglašava na rešetci u trajanju od 5 minuta prodornim, zvonkim glasom, gusto i bez prekida (ANONYMOUS, 2007). Koeficijent s kojim se množi ocjena ove discipline je 3.

Oštrina glasa u gonjenju kod psa se ispituje u lovu na dlakave grabežljivce. S obzirom na zakon o dobrobiti životinja i zabranu direktnog kontakta između psa i lovine, kinološka organizacija uvela je ovaj ispit rada u prirodnom lovu za vrijeme lovne sezone na sitnu dlakavu divljač. Da bi ispit bio valjan i priznat potrebno je prisustvo najmanje jednog lovno-kinološkog suca (ROBIĆ, 2008). Prilikom pronalaska prirodne jame u kojoj se nalazi odrasla, zdrava lisic pušta se pas te se ocjenjuje njegov rad. Pri tom radu mora prisustvovati lovno-kinološki sudac, vlasnik psa te još jedan lovac koji je član nekog lovnog društva. Sudac mora opisati sastaviti zapisnik u kojem opisuje kompletan rad po ispitnim disciplinama. Opisuje pretraživanje rova, ustrajnost u rovu, glas u rovu i oštrinu. Sve discipline se ocjenjuju ocjenama od 1 do 4 dok se disciplina oštrine ocjenjuje ocjenom oblaživač, držač, istjerivač ili davitelj (ANONYMOUS, 2022). Važno je zabilježiti koliko se dugo pas zadržao u jami. Zapisnik se piše u dva primjerka te se jedan primjerak dostavlja u Hrvatski lovački savez, a drugi se daje vlasniku psa. U radnu knjižicu se upisuje da je pas položio rad u prirodnom rovu te se unosi i ocjena iz ispita oštrine.

Kvalitetu njuha goniča poput Slovačkog kopova treba testirati i ispitivati kad god se ukaže prilika. Važno je obratiti pozornost na funkciju osjetila kod svih ispitivanih disciplina i kod svakog puštanja psa. U svakoj situaciji prati se psa te način na koji koristi osjetilo njuha, koristi li "visoki ili niski nos", kako prati stare tragove te na koji način koristi vjetar, zatim se promatra kako pas reagira na ulazak u zonu mirisa divljači, a najviše pozornosti treba obratiti kod ispitivanja gonjenja dlakave divljači te na krvni trag i šaranje na pokrivenom terenu (DARABUŠ i sur., 2008). Na temelju dojma o kvaliteti njuha iz svih disciplina i ispita treba dati konačni sud i upisati ocjenu iz discipline. Pri ocjenjivanju je bitno uzeti u obzir veliku količinu vlage na tlu, jak vjetar s naletima,

suho oranje bez vlage te prašnjave puteve koji uvelike otežavaju psima (ROBIĆ, 2008). Koeficijent kojim se množe ocjene ove discipline je 6.

Poslušnost te vodljivost su discipline koje se ispituju tijekom cijelog ispita tako što suci promatraju rad psa i na temelju opće poslušnosti donose konačni sud i ocjenu. Poslušnost se očituje u volji psa da udovolji vlasniku, da rado i s voljom obavi sve radnje koje se pred njega postave. Suci gledaju na koji način pas prati odiča i kolika je njegova želja za obavljanje radnji. Maksimalno poslušan pas je onaj koji jedva čeka zapovijed vodiča, obavlja ih s voljom i sretan je kada je odlično izvršio radnju (DARABUŠ i sur., 2008). Ocjena poslušnosti se dodjeljuje nakon konzultacije svih sudaca koji su sudjelovali u ispitivanju psa. Koeficijent kojim se množe ocjene ove discipline je 4.

Povlaka dlakave divljači postavlja se na otvorenom terenu, najbolje na terenu s nisko obraslim raslinjem, na livadi ili pašnjaku. Povlaku postavljaju pomoćnici prije samog ispitivanja psa. Pri postavljanju povlake potrebno je razmišljati o vjetru te postaviti divljač tako da psu vjetar bude u leđa. Minimalan razmak između dva traga mora biti 100 koraka (ROBIĆ, 2008). Povlaka se postavlja tako što pomoćnik ili sudac, paralelno sa svojim kretanjem, povuče trag iste vrste divljači, koja je obješena na dugi štap, na kraju traga. Povlaka se postavlja u dužini od 150 koraka s dva tupokutna zavoja (ANONYMOUS, 2022). Za izradu krvnog traga koristi se odstrijeljena dlakava divljač poput kunića ili zeca. Postavlja se ona divljač koja nije korištena ni oštećena. Polagatelj povlake, nakon što ju je položio, mora se udaljiti toliko daleko da ga pas ne vidi i ne osjeti, a da ipak može gledati što pas radi za vrijeme ispita i preuzimanja divljači s tla (DARABUŠ i sur., 2008). Na zapovijed suca, vodič postavlja psa na trag te ga smije postaviti tri puta, ali mu se svakim ponovnim postavljanjem ocjena snižava za jedan. Svako ispuštanje radi slabe volje za aportom utječe na ocjenu. Psi koji oštećuju ili zakopavaju divljač se odmah isključuju iz uzgoja i daljnjeg natjecanja. Primopredaja divljači mora se odvijati tako da pas u sjedećem položaju, isključivo na zapovijed vodiča, ispušta divljač.

Za vrijeme ispitivanja treba obratiti pozornost na to kako pas prihvaća trag, način izrade zavoja, preuzimanje divljači s tla, prisilno donošenje, položaj kod primopredaje divljači te način ispuštanja divljači (u ruku vodiča ili na tlo) (ROBIĆ, 2008). Ocjena 1 dodjeljuje se kada pas odradi nepravilno tri radnje ili napravi više pogrešaka, ali odradi disciplinu i donese divljač te je preda vodiču bez oštećenja. Ocjena 2 dodjeljuje se psu koji pogriješi u dvije radnje, a ostale obavi korektno. Ako se

psu dvokratno postavi na trag, odradi ga besprijekorno, pravilno podigne divljač s tla te istu ispusti u sjedećem položaju samovoljno na tlo. Ocjena 3 daje se psu koji od pet radnji koje izrađuje pogriješi u jednoj. Ocjena 4 dodjeljuje se psu koji jednokratno postavljen trag izradi bez greške, pravilno uzme divljač s tla, donese ju vodiču bez ispuštanja s pravilnom primopredajom, na zapovijed vodiča (ANONYMOUS, 2007). Koeficijent kojim se množe ocjene ove discipline je 4.

Izvlačenje mrtve divljači iz rova je disciplina koja se provodi u rovu za izvlačenje unutarnjih dimenzija 18x20 cm, minimalne dužine 4 metra (DARABUŠ i JAKELIĆ, 2008). Rov je iste visine i širine cijelom dužinom bez kotla i bez proširenja na kraju (ROBIĆ, 2008). Mrtvu divljač, koju je potrebno izvući iz rova položi se na kraj rova, glavom prema ulazu. Slovački kopov može raditi na dva načina, vezan na povodnik ili slobodan, o čemu odluku donosi vodič. Ukoliko pas radi bez povodnika i to ne funkcionira, vodič može promijeniti i nastaviti rad sa povodnikom. Ukoliko vodič odluči raditi s povodnikom, ne može za vrijeme izvođenja promijeniti u rad bez povodnika.

Svaka disciplina za puni radni ispit donosi određeni broj bodova, množenjem ocjena s određenim koeficijentom dobije se broj bodova u pojedinoj disciplini, a zbrajanjem istih ukupan zbroj bodova (ROBIĆ, 2008). Ukupan broj bodova proizlazi iz zbroja bodova u pojedinim ispitnim disciplinama nakon kojih se psi rangiraju u nagradne razrede. Dobivene ocjene, nagradni razredi i broj osvojenih bodova unose se u radnu knjižicu te je vlasniku psa zakonski omogućeno korištenje psa u lovu.

4.6.4. Eliminacijske pogreške

Eliminacijske pogreške zbog kojih se pas isključuje iz daljnjeg natjecanja su (ANONYMOUS, 2022):

- traženje psa ne odgovara tipu radne pasmine,
- bezvoljnost u radu,
- podizanje divljači bez štekovanja, glasa, štekovanje na prazno, često i učestalo, a bez rezultata,
- prelazak i zanemarivanje gonjenja,
- hvatanje divljači bez glasnog gonjenja,
- odbijanje slijeđenja divljači na svježem tragu tri puta,

- nekontrolirano ponašanje nakon pucanja kao rezultat straha od pucnja,
- nekontrolirano ponašanje poslije pucnja,
- nekontrolirano kretanje psa po terenu,
- nesistematičnost u radu,
- neodazivanje na poziv vodiča - dulje vrijeme,
- kidanje ili zatrpavanje divljači,
- strah od divljači,
- tjeranje divljači bez mogućnosti opoziva.

5. LOV SA SLOVAČKIM KOPOVOM NA DIVLJE SVINJE

Prije lova je važno znati načine i pravila kako loviti sa goničem, kako se postupa tijekom lova te s koliko se pasa smije loviti ovisno o broju lovaca i kojom pasminom prema Pravilniku o pasminama, broju i načinu korištenja lovačkih pasa za lov. Lov na divlje svinje prigonom jedan je od najzastupljenijih lovova u Republici Hrvatskoj, a razlog je konstantni porast divljih svinja. Važno je imati dobro obučene i radne pse jer se na područjima gdje se love divlje svinje nalazi i druga divljač. U istočnoj Hrvatskoj su to jelen obični, predatori te srneća divljač (ROBIĆ, 2008).

Dobro obučeni Slovački kopov zanemaruje ostalu divljač i usredotočen je na traženje divljih svinja, a nailaskom na srneću ili drugu divljač nastavlja pretraživanje terena ne goneći ih. Slovački kopovi se najčešće koriste na manjim ravničarskim terenima koja su šumovita ili obrasla branjevinama ponajprije zbog konstitucije tijela koja uvjetuje trajnost potrage za divljači te lova. Kod lova prigonom je važna organizacija lova te način izvedbe lova. Lovnik koji lov organizira treba biti dobro upoznat s terenom i načinom izvođenja lova. Važno je kako će se lovci postaviti kako nebi došlo do međusobnog ranjavanja i kako bi odstrijel divljači bio lakši. Nakon postavljanja lovaca pogoniči mogu krenuti te pustiti pse nakon čega se oni rašire po terenu, a pogoniči se počnu kretati ravnomjerno ili u obliku potkove (ANONYMOUS, 2022). Psi pronalaze trag i slijede ga. Poželjno je da psi rade u paru jer mogu zadržati divljač te je i odstrijel tada uspješniji.

Svaki Slovački kopov trebao bi stalno držati trag iste divljači, a vlasnik već po glasu može zaključiti koju vrstu divljači goni. U ravničarskim se dijelovima zbog gustog i nepreglednog terena pogoniči se moraju povremeno javljati kako bi znali gdje se koji nalazi da ne bi zaostajali ili da ne bi došlo do ozljeđivanja vatrenim oružjem. Lovci u pogonu smiju pucati samo na divljač koja trči iza njihove crte. Kada pogoniči dođu do kraja pogona čekaju znak lovnik kako bi napustili mjesto nakon čega pse vežu na povodnike te sa ostalim lovcima odlaze na zbornu mjesto.

Lov goniča, pa tako i Slovačkog kopova na svinje divlje zabranjen je od 1. veljače do 31. srpnja, a u lovištima gdje ne obitava krupna divljač od 1. ožujka do 31. kolovoza. Iznimno, korištenjem goniča dopušteno je loviti od 1. veljače do 31. srpnja radi provedbe naredbe o smanjenju brojnog stanja pojedine vrste divljači (ANONYMOUS, 2018). Pasmine lovačkih pasa, osim goniča, mogu se koristiti tijekom cijele godine u lovu na području Republike Hrvatske (ANONYMOUS, 2018).

6. ZAKLJUČAK

Veza čovjeka i psa poznata je tisućama godina. Pas je inteligencijom, privrženošću i prilagodbom na čovjeka evoluirao životinje čija je zadaća preživjeti surovu prirodu i higijeničara nastambe do pomoćnika čovjeku u brojnim aktivnostima i emocionalne podrške kroz ulogu kućnog ljubimca. Tijekom duge povijesti suživota čovjeka i psa razvio se i odnos partnera u lovu. Bez uloge te pratnje psa je današnji suvremeni lov nezamisliv. Pas je životinja čopora koja uživa u društvu drugih pasa. Lovački pas je vođen čulima te njegov uspjeh ovisi o izoštrenosti njegovih osjetila.

Danas postoje stotine različitih pasmina koje su ljudi selektivnim uzgojem uspjeli uzgojiti na način da se održe te unaprijede njihove poželjne karakteristike kako bi ispunili određenu zadaću koja im je namijenjena. Brojne pasmine lovačkih pasa su se razvile ovisno o vrsti plijena i terena na kojem se odvija lov. Mukotrpnim radom, trudom te znanjem čovjek je održao pasmine goniča sve do danas te razvio sustav metoda ispitivanja i ocjenjivanja lovnih karakteristika goniča u svrhu otkrivanja najboljih predstavnika pasmine i osiguravanje njihovih potomaka.

Jedna od pasmina vrhunskih goniča je svakako Slovački kopov porijeklom iz planinskih predjela Slovačke. Pasma je to čiji su pripadnici staloženi, čvrstog karaktera, velike upornosti te izraženog lovačkog nagona jer su brzi trkači, stvoreni za vodu te za naporan rad. Pasma je namijenjena prvenstveno za praćenje jelena te lov na divlje svinje, ali su i dealni pomagači ljudima u potrebi te vrlo odani i privrženi kućni ljubimci. Danas je Slovački kopov sve popularnija pasmina goniča u cijeloj Europi, ali i diljem svijeta sve poželjnija pasmina za lov. Iako se većini ljudi čini kako je jednostavno dobiti gotovog psa, važno je napomenuti kako su goniči tek štenad treba jako puno truda, volje, rada i znanja da bi se dobilo vrhunskog psa za lov.

Lov u nizinskim predjelima Republike Hrvatske sa Slovačkim kopovom je posebna čar za lovce i pse. Iako se Slovački kopovi najčešće nešto više koriste u brdskim i krškim predjelima, zbog pretežito povišenijeg tijela brže savladavaju nizinske terene, a kvalitetnim sluhom i njuhom lako pronalaze divljač, posebice jelene te divlje svinje, ali i grabežljivce. Dobro odgajanim i istreniranim goničima lov ne predstavlja nikakav problem.

Odabir lovačkog psa ovisi od lovca do lovca. Važno je psa kupiti od pouzdanih uzgajivača kojima je kvaliteta psa važnija od financijske koristi. Da bi postao dobar lovac pas bi trebao proći kroz određenu obuku i dresuru, a trebao bi imati „jednog gospodara“ kako pas ne bi postao zbunjen. Da

bi pas mogao napredovati, treba ga izložiti pravim uvjetima na terenu, odnosno suočiti ga s pravom divljači jer mu se na taj način povećava strast prema lovu. Razlikuju se dva ispita kod ispitivanja radnih sposobnosti goniča, a to su ispit prirođenih osobna goniča i puni ispit rada goniča. Na ispitu se vidi kvaliteta psa, pa najbolje školovani psi zaslužuju najviše bodova, a time i najbolju nagradu.

Nakon svakog lova psa bi trebali pregledati i očistiti od nametnika kako se ne bi razbolio, a ukoliko se pojave simptomi neke bolesti, treba što prije posjetiti veterinara. Nužno je da čovjek njeguje lovački instinkt psa kako bi se on pravilno razvijao. Kako bi pas postao kvalitetan te siguran u sebe i svoje lovačke sposobnosti svakog psa treba odgajati uz puno truda, ljubavi i pažnje.

IZJAVA

“Pod punom odgovornošću vlastoručnim potpisom potvrđujem da je ovo moj autorski rad čiji niti jedan dio nije nastao preslikavanjem, kopiranjem ili plagiranjem tuđeg sadržaja. Prilikom izrade rada koristila sam tuđe radove navedene u popisu literature, ali nisam kopirala niti jedan njihov dio osim citata za koje sam navela autora i izvor te ih jasno označila navodnim znakovima. U slučaju da se i bilo kojem trenutku dokaže suprotno, spremna sam snositi sve posljedice uključujući i poništenje javne isprave stečene dijelom i na temelju ovog rada.”

U Karlovcu,

Vlastoručni potpis

Ime i prezime studenta

7. LITERATURA

1. ANONYMOUS (2018): Zakon o lovstvu, NN 99/18, 15.07.2024.
2. BAUER, M. (1996): Kinologija: udžbenik za učenike veterinarske škole. Školska knjiga, Zagreb, str. 1-148.
3. COSTANTINO, M., H. DIGBY, (2007): Psi - knjiga za odgoj njegu i pasmine pasa. Veble commerce, Zagreb, str. 1-256
4. DARABUŠ, S., I.Z. JAKELIĆ, (2002): Osnove lovstva. Hrvatski lovački savez, Zagreb, str. 1-248.
5. DARABUŠ, S., I.Z. JAKELIĆ, (2008): Osnove lovstva. IV. Izdanje. Hrvatski lovački savez, Zagreb, str. 1-462.
6. FOGLE, B. (2012): Pas priručnik za vlasnike. Profil knjiga, Zagreb, str. 1-288.
7. ANONYMOUS (2022): Moj pas i prijatelji, mrežna verzija Hrvatskog kinološkog saveza, <https://www.hks.com.hr/wp-content/uploads/2022/12/FCI-6-standardi-web-pdf>, 16.07.2024.
8. ANONYMOUS (2007): Slovački gonič - kopov, <https://www.lovac.info/lovna-kinologija-lovacki-psi/lovacki-psi-pasmine/356slovacki-gonic-kopov.html>, 18.07.2024.
9. ROBIĆ, N. (2008): Ocjenjivanje radnih sposobosti lovačkih pasa. Diplomski rad. Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 1-79.
10. TUCAK, Z., T. WIKERHAUSER, S. CVETNIĆ, I. BOŠKOVIĆ, A. TOMAŠKOVIĆ, A. ALEGRO, LJ. BEDRICA, V. CESAR, M. BOBAN, H. LEPEDUŠ (2003): Lovna kinologija. Poljoprivredni fakultet Sveučilišta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku, Osijek, str. 1-336.
11. VELIJA, K., V. ŠAKIĆ, A. OMERVIĆ, M. VEGARA, A. SOFTIĆ (2008): Uzgoj pasa. Promocult Sarajevo, Sarajevo, str. 1-175.